MALTA

QORTI CIVILI
PRIM' AWLA
(GURISDIZZJONI KOSTITUZZJONALI)

ONOR. IMHALLEF
GIANNINO CARUANA DEMAJO

Seduta tat-8 ta' Mejju, 2009

Citazzjoni Numru. 55/2008

Clayton Communications Company Limited

Versus

L-onorevoli Prim'Ministru, l-Avukat Ġenerali, il-Kummissarju tat-Taxxa fuq il-Valur Miżjud u l-Bord tal-Appelli dwar it-Taxxa fuq il-Valur Miżjud

F'din il-kawża s-soċjetà attriċi b'rikors tal-4 ta' Novembru 2008 qiegħda titlob rimedju għax tgħid illi diversi dispożizzjonijiet tal-Att dwar it-Taxxa fuq il-Valur Miżjud ["Kap. 406"] jiksru l-jeddijiet tagħha għal smigħ xieraq u għall-ħarsien tat-tgawdija tal-beni tagħha, imħarsa taħt l-artt. 39(2) u 37 tal-Kostituzzjoni ta' Malta ["il-Kostituzzjoni"], l-art. 6 tal-Konvenzjoni Ewropea għall-Protezzjoni tad-Drittijiet tal-Bniedem u tal-Libertajiet Fondamentali ["il-Konvenzjoni"] u l-art. 1 ta' l-Ewwel Protokoll tal-Konvenzjoni ["l-Ewwel Protokoll"]. Għal din it-talba l-konvenuti wieġbu fid-9 ta' Diċembru 2008.

It-talbiet tal-attriċi u r-raġunijiet għalihom huma miġjuba f'sentenza mogħtija fit-3 ta' Marzu 2009. F'dik is-sentenza l-qorti, wara li ħelset lill-onorevoli Prim'Ministru u lill-Bord tal-Appelli dwar it-Taxxa fuq il-Valur Miżjud mill-ħarsien tal-ġudizzju, u għażlet li ma tinqediex bis-setgħat tagħha taħt il-Kostituzzjoni u taħt l-Att dwar il-Konvenzjoni Ewropea dwar l-ilmenti ta' ksur tal-jedd ta' proprjetà u tal-jedd għal tribunal indipendenti, ordnat illi jitkompla s-smigħ dwar l-ilment ta' ksur tal-jedd għal aċċess għal qorti u għal smigħ u deċiżjoni fi żmien raġonevoli.

Il-fatti relevanti, fil-qosor, huma dawn:

F'tilwima li għandha mal-Kummissarju tat-Taxxa fuq il-Valur Miżjud ["il-Kummissarju"] is-soċjetà attriċi għamlet appell li qiegħed jistenna sabiex jinstema' quddiem il-Bord tal-Appelli dwar it-Taxxa fuq il-Valur Miżjud ["il-Bord tal-Appelli"], iżda qiegħda taqta' qalbha tkomplix tistenna sakemm jinstema' dan l-appell għax tibża' illi, jekk l-appell jinqata' kontriha, tkun daħlet taħt toqol ta' mgħaxijiet li ma tiflaħx għalih minħabba f'dak li jgħid u jrid l-art. 21(4) tal-Kap. 406 li jgħid hekk:

21. (4) Ikun dovut imgħax fuq kull taxxa li ma titħallasx sad-data li fiha jkollha titħallas bir-rata ta' wieħed fil-mija għal kull xahar jew parti minnu li l-imsemmija taxxa tibqa' ma titħallasx jew b'kull rata oħra hekk kif jista' jiġi preskritt:

Iżda l-imgħax li jkun għaddej fuq xi ammont ta' taxxa dovut li jkun il-mertu ta' appell quddiem il-Bord tal-Appelli għandu jiġi sospiż għal perjodu li jeċċedi x-xahrejn mid-data tal-aħħar seduta tal-Bord tal-Appelli li tirrelata ma' dak l-appell u d-data li fiha tingħata deċiżjoni mill-Bord jew sentenza finali mill-Qorti tal-Appell (Ġurisdizzjoni Inferjuri), skond il-każ.

Dan l-imgħax, tgħid l-attriċi, huwa "intimidatorju", u jmur kontra l-prinċipju ta' *equality of arms* għax kull jum li jgħaddi jkompli jiżdied u b'din it-theddida jdgħajjef ir-rieda tagħha li tkompli bl-appell. Effettivament għalhekk, tgħid l-attriċi, qiegħda tkun imċaħħda mill-jedd ta' aċċess għal qorti fl-istess waqt li tkun ukoll imċaħħda minn smigħ fi żmien raġonevoli.

Għandu jingħad qabel xejn illi l-kwistjoni fil-kawża tallum hija dwar jedd ta' aċċess għal qorti u għalhekk ma tintlaqatx bl-eċċezzjoni tal-konvenuti li f'materja ta' obbligazzjonijiet fiskali ma jgħoddux id-dispożżizzjonijiet

tal-art. tal-Konvenzjoni. Dwar dan, il-pożizzjoni legali hija ċara u kienet imfissra fis-sentenzi mogħtija mill-Qorti Kostituzzjonali *in re* <u>Pig Breeding Company Limited vs Kummissarju tat-Taxxi Interni *et*</u> fis-6 t'April 2006, <u>Anthony Frendo *vs* Avukat Ġenerali *et*</u> fit-30 ta' Novembru 2001, u <u>Vincent Cilia *vs* Prim'Ministru *et*</u> fit-28 ta' Jannar 2005.

L-eċċezzjoni hija għalhekk miċħuda.

Dwar il-meritu, il-qorti tifhem illi l-ilment tal-attriċi ma huwiex kontra l-impożizzjoni ta' mgħaxijiet *per se* għax l-impożizzjoni ta' mgħax kontra min ma jħallasx dejnu meta għandu jħallsu hija miżura leġittima; l-ilment huwa illi dawn l-imgħaxijiet baqgħu għaddejjin minħabba mogħdija ta' żmien sakemm il-Bord jappunta l-appell għas-smigħ, u dwar dan l-attriċi ma setgħet tagħmel xejn. Għalhekk, effettivament, jista' jiġri illi l-attriċi jkollha tħallas imgħax għaż-żmien li jdum il-Bord biex jappunta, jisma' u jaqta' l-każ, u mhux għad-dewmien tagħha biex tħallas.

L-appell tal-attriċi kien preżentat fid-9 t'Awissu 2006, u l-appell quddiem il-Bord instema' għall-ewwel darba fit-23 ta' Settembru 2008, ftit aktar minn sentejn wara. Dan fih innifsu ma huwiex żmien esaġġerat. Anzi, l-appuntament ta' kawżi fi żmien meta l-listi jippermettu li jistgħu jinstemgħu flok ikunu appuntati f'qasir żmien biex ikomplu jitgħabbew listi ġà mgħobbija aktar milli jifilħu jista' jkun prinċipju tajjeb ta' effiċjenza ġudizzjarja.

Għalhekk, l-appuntament tal-kawżi wara żmien – u fiċ-ċirkostanzi l-qorti hija tal-fehma illi sentejn ma huwiex żmien esaġġerat – huwa ħtieġa imposta mill-esiġenzi tal-effiċjenza ġudizzjarja, u l-qorti ma tarax illi kien hemm ksur tal-jedd għal smigħ xieraq.

Lanqas il-fatt illi l-imgħaxijiet jibqgħu għaddejjin sakemm il-kawża tinstema' u tinqata' ma huwa bilfors ksur tal-jedd għal aċċess għal qorti. F'kawża bejn privati, huwa raġonevoli li l-imgħaxijiet jibqgħu għaddejjin għax inkella jġarrab telf il-kreditur u jagħmel qligħ bla mistħoqq id-debitur, li jkollu flus il-kreditur f'idejh u jista' jgawdihom matul dak iż-żmien. Fil-każ tallum, iżda, is-sitwazzjoni hija differenti għal żewġ raġunijiet:

1. għax ir-rata ta' mgħax hija ogħla minn dik li titħallas fuq djun bejn privati, u għalhekk għandha elementi mhux biss kompensatorji iżda punitivi wkoll; u

2. għax f'kawża bħal dik quddiem il-Bord huwa organu tal-istat – il-Kummissarju – li jgawdi minn dak li jagħmel, jew jonqos li jagħmel, organu ieħor tal-istat – il-Bord.

Għalhekk, filwaqt li huwa raġonevoli illi l-attriċi ma titħalliex tieħu bla ħlas il-benefiċċju li għandha f'idejha flus il-Kummissarju u tkompli tgawdihom sakemm jinqata' l-appell, jekk dan jinqata' kontra tagħha, ma huwiex raġonevoli u proporzjonat illi dan il-ħlas – l-imgħax – ikun ogħla minn dak li jitħallas fi djun bejn ċittadini privati. Dan l-imgħax b'rata ogħla milli mistħoqq jista' jkollu l-effett li potenzjalment ikabbar id-dejn hekk li effettivament l-attriċi ma jkollhiex għażla ħlief li ċċedi l-appell biex ma tiħux ir-riskju ta' falliment finanzjarju.

Il-qorti għalhekk issib illi, fiċ-ċirkostanzi, hemm ksur tal-jedd ta' aċċess għal qorti.

Ir-rimedju wkoll għandu jkun proporzjonat, u, fil-fehma tal-qorti, għandu jkun dak biss meħtieġ biex l-attriċi ma titqigħedx f'sitwazzjoni agħar milli kienet tkun li kieku l-avversarju tagħha ma kienx organu tal-istat iżda ċittadin privat ieħor.

Il-qorti għalhekk taqta' l-kawża billi tgħid illi kien hemm ksur tal-jedd ta' aċċess għal qorti minħabba fl-impożizzjoni ta' mgħax bir-rata li jrid l-art. 21(4) tal-Kap. 406, u b'rimedju għal dan tordna illi l-imgħax – jekk eventwalment ikollu jitħallas, skond id-deċiżjoni li għad trid tingħata mill-Bord – ma jkunx ogħla minn dak li jippermetti l-art. 1852 tal-Kodiċi Ċivili.

L-ispejjeż tal-kawża – ħlief dawk li dwarhom ġà ngħatat deċiżjoni fis-sentenza tat-3 ta' Marzu 2009 – għandhom jinqasmu bin-nofs bejn il-partijiet.

< Sentenza Finali >

--------------------------------TMIEM--------------------------------